

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ МИТНИХ ОРГАНІВ

Влада Миколаївна ШКОДА,

*аспірантка кафедри трудового права та права
соціального забезпечення Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

Українські вчені в загальному вигляді сходяться у стереотипному розумінні такої юридичної конструкції, як «правовий механізм». Зокрема, українська вчена Т.А. Шумейко констатує, що в спеціальній науковій літературі правовий механізм переважно розкривається, як «складна система, за допомогою якої досягається бажана мета, котра може бути належним чином в практичній дійсності досягнута лише за умови створення та функціонування правового механізму» [1, с. 171]. У свою чергу українська правниця Т.І. Тарахонич вважає, що правовим механізмом постає «певна конструкція, яка передбачає дію послідовно організованих юридичних засобів, які дають можливість досягти конкретну юридичну ціль з дотриманням відповідної процедури» [2, с. 345]. Дослівно відтворюють зазначену інтерпретацію сутності правового механізму А.М. Перепелюк [3, с. 265] та З.І. Кравцова [4, с. 71]. Подібної позиції дотримується також юрист-трудолик М.В. Панченко, на думку якого, в широкому контексті правовим механізмом слід розуміти «закриту систему засобів і чинників впливу на суб'єктів права, завдяки якій нормативні вимоги до юридично значимої суспільної поведінки суб'єктів права знаходять свій практичний вияв» [5, с. 136]. Виходячи із відповідного підходу О.А. Дяченко зазначає, що під правовим механізмом слід розуміти «юридичний конструкт, який в юридичній науці використовується для окреслення певної системи інструментів і факторів, за рахунок яких уповноважений суб'єкт правомірним чином впливає на певні суспільні відносини: які потребують відповідного юридично значимого впливу (без відповідного впливу наявні ризики недосягнення практичної мети виникнення, перебігу, призупинення та припинення таких відносин); з метою створення бажаних умов здійснення цих відносин» [6, с. 93]. Таким чином, можемо дійти таких висновків:

1) правовий механізм в узагальненому вигляді є: а) юридичною конструкцією, яка окреслюється в теоретичній площині та має цілком очевидний об'єктивний вияв, будучи заснованою на правових принципах й на нормативно-правовій базі, охоплюючи відповідне коло суб'єктів права (зокрема, соціального права); б) системою взаємопов'язаних елементів, за допомогою яких досягається мета створення та дії відповідного правового механізму;

2) правовий механізм соціального захисту працівників митних органів – це цілісна система взаємопов'язаних інструментів, елементами якої є послідовно організовані заходи та способи соціального захисту працівників відповідного органу публічної служби для забезпечення належного рівня їх соціальної безпеки (в окремих випадках – також членів їх сімей), за якого

вони спроможні повноцінно задовольнити власні соціальні потреби та законні інтереси соціального характеру, не будучи ураженими соціальними ризиками (коли ці ризики не можуть бути усунені – їх негативний ефект підлягає мінімізації), враховуючи також, обумовленими характером трудових функцій, які працівники повинні виконувати за умовами трудового договору.

Відтак, приймаючи до уваги інтерпретації вченими сутності правового механізму забезпечення права на соціальний захист [див., напр.: 7, с. 8], доходимо думки, що *механізмом правового регулювання соціального захисту працівників митних органів* є юридична конструкція, якою позначається цілісна система суб'єктів, взаємопов'язаних інструментів (послідовно організовані заходи та способи) нормативно-правового регулювання соціального захисту відповідного кола працівників для забезпечення належного рівня їх соціальної безпеки (в окремих випадках – також членів їх сімей), за якого вони спроможні повноцінно задовольнити власні соціальні потреби та законні інтереси соціального характеру, не будучи ураженими соціальними ризиками (коли ці ризики не можуть бути усунені – їх негативний ефект підлягає мінімізації), враховуючи також, обумовленими характером трудових функцій, які працівники митних органів повинні виконувати за умовами трудового договору (контракту).

Таким чином, можемо дійти думки, що для механізму правового регулювання соціального захисту працівників митних органів характерним є наступне:

1) цей механізм має системно-організаційний характер, який узгоджується із метою соціального захисту працівників та спрямований на виконання комплексу завдань, досягнення цілей яких обумовлює досягнення мети соціального захисту працівників. У цьому контексті слід мати на увазі, що структуру цього механізму правового регулювання складають дві групи складових елементів: а) група основних складових елементів механізму правового регулювання соціального захисту працівників митних органів, а саме: по-перше, принципи соціального захисту працівників митних органів (враховуючи також спеціальні засадничі ідеї нормотворення); по-друге, норми чинного законодавства, які регулюють різні аспекти соціального захисту працівників митних органів, що можуть бути на такі рівні: рівень Конституції України; рівень міжнародно-правових актів; рівень законодавчих актів (законодавчі акти соціального права, законодавчі акти трудового права, законодавчі акти адміністративного права); рівень підзаконних актів; по-третє, суб'єкти нормотворчої діяльності, в результаті якої формується нормативно-правова основа для соціального захисту працівників митних органів; по-четверте, правовідносини і процедури соціального захисту працівників митних органів; б) група факультативних складових елементів механізму правового регулювання соціального захисту працівників митних органів, тобто: по-перше, акти правозастосування; по-друге, акти тлумачення юридичних норм;

2) зазначений механізм ґрунтується на загальній політиці держави (як соціальної держави) в соціальній сфері;

3) цей механізм створений та діє за принципом поєднання (в нормативній основі цього механізму та в базі, що продукує такий механізм) дії загальних норм соціального (також трудового) законодавства і спеціальних норм адміністративного законодавства (результат процесу експансії адміністративного права), які сукупно встановлюють соціально-правовий режим соціального захисту працівників митних органів

4) розглядуваний механізм в своїй дії враховує особливості (специфіку) трудової діяльності в цих органах публічної служби, а також передбачає диференціацію потреб соціального захисту різних груп працівників митних органів;

5) цей механізм, як спеціальний вид правового механізму соціального захисту працівників, в своїй дії поширює вплив (стосується) не на всіх працівників, а лише на тих з них, які працюють (в певних випадках – тих, що раніше працювали) в митних органах (також в окремих випадках – на членів їх сім'ї);

6) досліджуваний механізм передбачає створення, існування, організаційно-управлінське вдосконалення та повноцінне забезпечення діяльності комплексу суб'єктів, предметом відання яких охоплено забезпечення соціального захисту працівників митних органів.

Підводячи підсумок викладеному зазначимо, що механізм правового регулювання соціального захисту працівників митних органів є фундаментальною гарантією забезпечення соціальної безпеки працівників митних органів в Україні. З огляду на це, закономірним буде припустити, що вказаний правовий механізм також є ключовою обставиною виконання відповідним колом працівників їх трудових (службових) функцій в соціально безпечних умовах (оскільки саме за таких нормативних, фактичних умов можливе повноцінне, добросовісне і добросчесне виконання роботи, результатом якої є ефективне функціонування відповідних органів публічної служби). Крім того, примітним також є й те, що структура цього правового механізму формально є типовою для будь-якого механізму правового регулювання, однак, вирізняється з-поміж інших особливими об'єктом, предметом правового регулювання, сферою застосування, суб'єктним складом, нормативно-правовою основою та комплексом засадничих ідей, відповідно до яких неухильно повинна нормуватись діяльність із забезпечення соціальної безпеки працівників митних органів.

Список використаних джерел:

1. Шумейко Т.А. Поняття та ознаки адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 8. С. 169-176.
2. Тарахонич Т.І. Правосвідомість та її місце в механізмі правового впливу. *Альманах права*. 2014. Вип. 5. С. 344-349.
3. Перепелюк А.М. Механізм правозастосування: структура та принципи організації. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2012. № 3. С. 274-282.
4. Кравцова З.І. Поняття і теоретико-методологічна характеристика механізму конституційно-правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 70-74.

5. Панченко М.В. Правовий механізм забезпечення гідної праці державних службовців України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2019. 455 с.

6. Дяченко О.А. Поняття та риси правового механізму реалізації прав осіб з інвалідністю у сфері трудових відносин. *Соціальне право*. 2020. № 4. С. 92-97. doi:10.37440/soclaw.2020.04.18.

7. Бориченко К.В. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Одеса, 2020. 452 с.